

HÍR: [Szentév 2025 \(2.\) Szemelvények a Pécsi Egyházmegye\(i Levéltár\) szentévi vonatkozásaiból.](#)

JEGYZETEK: (linkek megtekintése: 2024. október 17.):

[1] A bevezető gondolatok kapcsolódó jegyzeteit lásd a sorozat 1. részében:

<https://archivum.pecsiegyhazmegye.hu/hirek/szentev-2025/1336-szentev-2025-1-hu>

[2] <https://e-archivum.pecsiegyhazmegye.hu/hu>: PEL_III.135b_Szigetvar-Ferencesek_matr_bd_1860-1898_bapt_1860-1897_0086

[3] Az iskolai értesítőket lásd: <https://www.arcanum.com/hu/>

[4] PEL II.4.a.562a.

[5] Alkotmány (1900. április 25–26., 28.: <https://www.arcanum.com/hu/>):

Dubniczky László, Hajdinyák Vince, Kapossy János, Müller Károly, Nyári Simon, Perczel Dezső, Wajdits Károly. A szeminaristákon kívül más pécsi egyházmegyes, már felszentelt papok is részt vettek a zárándoklaton.

[6] Pécsi szeminárium:

<https://lexikon.katolikus.hu/P/p%C3%A9csi%20papnevel%C5%91%20int%C3%A9zet.html>

[7] PEL II.4.a.563. A pályamunka irodalmi mű, még ha nem is irodalmárnak készülő valaki írta, de ennek megfelelően kell olvasni és kibékülni a cikornyás körmondatokkal. A mű magán viseli a kor társadalmi, egyházi, világi rétegződésének, berendezkedésének lenyomatait, egyéni „elfogultságokat”, ezek lehámozásával azonban értékes élménybeszámolóhoz juthatunk. A munkát „lefordítottuk” mai magyar nyelvre a könnyebb olvashatóság kedvéért. Cikkünk ismeretterjesztő és nem tudományos jellegű, ezért csak a legszükségesebb helyeket jegyzeteltük röviden.

[8] Zsolt 118,24.: „Ezt a napot az Úr szerezte...”: <https://szentiras.hu/SZIT/Zsolt118>

[9] Acquaderni, Giovanni (1839–1922) az olasz katolicizmus meghatározó világi alakja volt. Forrásokból nem tűnik ki, hogy Bologna érseke, sem az, hogy gróf (comte) lett volna.

[10] Ezt sem megerősíteni, sem megcáfolni nem tudjuk, de emögött valószínűleg az volt, hogy Róma püspökei, a pápák lakhelyük, a Vatikán foglyának tekintették magukat, tudniillik az egységes olasz állam létrejöttével (1870) megszűnt az addigi

Egyházi Állam és lényegében a mai Vatikánvárosi Állam területére zsugorodott. Ez a „fogság” 1929-ig, a lateráni egyezmény megkötéséig tartott. Ezért a felemás, 1875. évi szentév után kérdéses lehetett, hogy 1900-ban lesz-e egyáltalán és ha igen, felemás, vagy rendes és ünnepekkel megrendezett lesz-e.

[11] Az 1850. év valóban egyáltalán nem lett megtartva, de az 1875. évit megtartották felemás módon, minden külső ünnepek nélkül, a szent kapuk megnyitása nélkül, jelezve ezzel a pápa „fogoly” státusát.

[12] *Properante ad exitum saeculo* kezdetű bulla a szentév megnyitásáról:

https://www.vatican.va/content/leo-xiii/la/letters/documents/hf_l-xiii_let_18990511_properante-ad-exitum.html; PEL I.1.f.1. 1899/2294. A bulla magyar nyelven is megjelent itt: A Pécsi Püspöki Tanítóképző Intézet értesítője az 1899–1900-iki tanévről. Pécs, 1900. 3–9.: <https://www.arcanum.com/hu/>

[13] „lumen de coelo” (lat.) jelentése annyi mint: égi fényesség, fény(esség) az égből.

[14] PEL I.1.f.1. 1899/4397. (Legújabb kiadásban:

<https://www.magyarKurir.hu/hirek/egyhaz-es-kortorteneti-dokumentumok-1892-es-1948-kozotti-puspokkari-korlevelekről-pazmanyon>)

[15] PEL I.1.f.1. 1900/808.; jubileumi év:

<https://lexikon.katolikus.hu/J/jubileumi%20%C3%A9v.html>

[16] Érdekes megközelítés. Tehát az alapoktól kezdve: első helyen Jézus Krisztus van, aki az alap (szegletkő), amelyre ráépül elsősorban az általa alapított Egyház, és minden Kr. u. kereszténnyé váló nemzet, köztük a magyar nemzet. Az Egyház feje (teteje) végső soron emberileg a pápa, istenemberileg pedig Jézus Krisztus, aki a kezdet és a vég, az alfa és az ómega, az alap és egyben a tetőzet csúcsa, aki keretbe foglal mindent és mindenkit vertikálisan és horizontálisan, az egész világmindenséget.

[17] Itt Róma négy, úgynevezett patriarchális bazilikájáról van szó: 1.) Arcibasilica papale di San Giovanni in Laterano, 2.) Basilica papale di Santa Maria Maggiore, 3.) Basilica papale di San Pietro, 4.) Basilica papale di San Paolo fuori le Mura.:

<https://www.vatican.va/content/basilicas/it.html>

[18] Városov Gyula (1846–1910): <https://lexikon.katolikus.hu/V/V%C3%A1rosy.html>

[19] König Gusztáv (1855–1907): <https://lexikon.katolikus.hu/K/K%C3%B6nig.html>

[20] Vaszary Kolos Ferenc OSB (1832–1915):

<https://lexikon.katolikus.hu/V/Vaszary.html>

- [21] Császka György (1826–1904):
<https://lexikon.katolikus.hu/C/Cs%C3%A1szka.html>
- [22] Hornig Károly (1840–1917): <https://lexikon.katolikus.hu/H/Hornig.html>
- [23] Bende Imre (1824–1911): <https://lexikon.katolikus.hu/B/Bende.html>
- [24] Tudniillik a jelen munka megírásakor már nem élt.
- [25] Steiner Fülöp (1839–1900): <https://lexikon.katolikus.hu/S/Steiner.html>
- [26] Dessewffy Sándor (1834–1907): <https://lexikon.katolikus.hu/D/Dessewffy.html>
- [27] Szmrecsányi Pál (1846–1908):
<https://lexikon.katolikus.hu/S/Szmrecs%C3%A1nyi.html>
- [28] Majláth Gusztáv Károly (1864–1940):
<https://lexikon.katolikus.hu/M/Majl%C3%A1th.html>
- [29] Fehér Ipoly Kálmán OSB (1842–1909):
<https://lexikon.katolikus.hu/F/Feh%C3%A9r.html>
- [30] Halbik Ciprián Gáspár OSB (1840–1927):
<https://lexikon.katolikus.hu/H/Halbik.html>
- [31] Molnár (Nepomuk) János (1850–1919):
<https://lexikon.katolikus.hu/M/Moln%C3%A1r.html>
- [32] Nándor (1829–1911) és fia, Aladár (1864–1937):
<https://lexikon.katolikus.hu/Z/Zichy.html>
- [33] Adolf (1837–1915): <https://lexikon.katolikus.hu/P/Pongr%C3%A1cz.html>,
Rudolf (1879–1965):
<https://macse.hu/db/gudenus/gudenus.php?f=ghit&id=17871&lang=hu&ds=MFAT>)
és Jenő (1878–1954):
<https://macse.hu/db/gudenus/gudenus.php?f=ghit&id=18086&lang=hu&ds=MFAT>
)
- [34] Pongrácz Frigyesné Batthyány Antónia (1864–1919):
<https://macse.hu/db/gudenus/gudenus.php?f=ghit&id=5070&lang=hu&ds=MFAT>
- [35] Pallavicini Edéné Majláth Etelka (1853–1936):
<https://macse.hu/db/gudenus/gudenus.php?f=ghit&id=694&lang=hu&ds=MFAT>
- [36] Cziráky Jánosné Almásy Erzsébet (1857–1938):
<https://macse.hu/db/gudenus/gudenus.php?f=ghit&id=484&lang=hu&ds=MFAT>
- [37] Major Ferenc (1854–1903): <https://magyarnemzetinevter.hu/szemelyi-nevter/?id=725601&date=2024-04-06>

[38] Kalocsay Alán Gyula OCist (1862–1906):

<https://lexikon.katolikus.hu/K/Kalocsay.html>

[39] Meszlényi Lajos (1850–1901): <https://magyarnemzetinevter.hu/person/726513/>

[40] Latinovics/Latinovits Pál (1856–1914):

<https://magyarnemzetinevter.hu/szemelyi-nevter/?id=890432&date=2024-02-04>

[41] Lásd az 5. jegyzetet.

[42] Valószínűleg a Termini pályaudvarról van szó, amely nem úgy nézett ki akkor, mint ma.

[43] Lásd a 7. jegyzetet.

[44] PEL I.1.f.1. 1899/2294.

[45] Ennek a pápai engedélynek, kiváltságnak pontos lelőhelyét a cikk megjelenéséig nem találtuk meg, de korabeli újságcikkek is hivatkoznak az engedményre, hogy tudniillik a négy főtemplom (lásd a 17. jegyzetet) négy szent kapuját a teljes búcsú elnyerése végett csak két-két ízben kellett átlépnie (a csak magyar?) zarándokoknak. Például: 1.) Pécsi Közlöny (1900. október 28. 6.), Religio (1900/2. 261.):

<https://www.arcanum.com/hu/>

[46] Glattfelder Gyula (1874–1943): <https://lexikon.katolikus.hu/G/Glattfelder.html>

[47] Ruschek Antal (1851–1914): <https://lexikon.katolikus.hu/R/Ruschek.html>

[48] II. Szilveszter pápa (940/950–1003):

<https://lexikon.katolikus.hu/S/Szilveszter,%20II..html>

[49] Ez a síremlék, amely csak kis részben azonos a ma is láthatóval, a jobb oldali második pilléren az oldalhajó felőli oldalon található:

https://it.wikipedia.org/wiki/Papa_Silvestro_II#/media/File:San_giovanni_in_laterano,_interno,_navata_interna_dx,_cenotafio_di_silvestro_II,_m._1003,_01.jpg

[50] Lábsók: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/l-1005E/labcsok-10086/> (Ez ma már élő pápa esetén nincs szokásban, a mai pápák lábait nem csókolják meg, kivéve a már nem élő pápa, Szent Péter szobrának jobb lábfejét, amely a római Szent Péter-bazilikában található.)

[51] Svájci Gárda:

<https://lexikon.katolikus.hu/S/Sv%C3%A1jci%20G%C3%A1rda.html>

[52] A *sedia/sella gestatoria* (lat.) hordozható trónus volt, utoljára Boldog I. János Pál pápa (1978) használta, azóta nem használják a pápák:

<https://lexikon.katolikus.hu/S/sella%20gestatoria.html>

[53] „fogoly”: a már fentebb említett státus, tudniillik fogolyként tekintették magukat a pápák 1870-től egészen 1929-ig.

[54] Lorettói litánia:

<https://lexikon.katolikus.hu/L/lorett%C3%B3lit%C3%A1nia.html>

[55] kamarás: <https://lexikon.katolikus.hu/K/kamar%C3%A1s.html>

[56] Apostoli Szentszék:

<https://lexikon.katolikus.hu/A/Apostoli%20Szentsz%C3%A9k.html>

[57] PEL I.1.f.1. 1900/1566.

[58] Kovács Zoltán: Hetyey Sámuel pécsi püspök (1897–1903). In: Fedeles Tamás–Kovács Zoltán–Sümei József (szerk.): Egyházi arcélek a Pécsi Egyházmegyéből. Egyháztörténeti tanulmányok a Pécsi Egyházmegye történetéből V. Pécs, 2009. 109–154.; <https://lexikon.katolikus.hu/H/Hetyey.html>

[59] Sorsich Béla (1860–1930): <https://magyarnemzetinevter.hu/szemelyi-nevter/?id=897536&date=2022-12-08>

[60] Sipos István (1875–1949): <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/80-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar/3292-pro-memoria-dr-sipos-istvan-pecsi-nagyprepost-es-kanonjogasz-emlekezete>

[61] Hetyey Sámuel 1900. januári római útjáról újságcikkekből értesülhetünk. Például: 1.) Pécsi Figyelő (1900. január 03. 5.); 2.) Tolnavármegye (1900. január 21. 3.): <https://www.arcanum.com/hu/>

[62] Magyar görögkatolikusok római zarándoklata:

<https://lexikon.katolikus.hu/M/magyar%20g%C3%B6r%C3%B6gkatolikusok%20r%C3%B3mai%20zar%C3%A1ndoklata.html>

[63] Nem kápolna, hanem terem, ez a *Sala della Beatificazione/delle Beatificazioni*.

[64] Kalocsai érsekség:

<https://lexikon.katolikus.hu/K/kalocsai%20%C3%A9rseks%C3%A9g.html>

[65] Steéc György (1853–1921): <https://lexikon.katolikus.hu/S/Ste%C3%A9cz.html>

[66] Pap és *clericus* (lat.) egy és ugyanaz, de a különbség azért van, mert aki pap (áldozópap), az egyben *clericus* (klerikus), de aki klerikus, az még nem feltétlenül áldozópap is, hanem az alatta lévő egyházi rendek egyikének is lehetett a tagja. Az akkori szabályok szerint tulajdonképpen klerikusok alatt értendők a seminaristák.

[67] Varga Mihály (1861–1935):

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Varga_Mih%C3%A1ly_\(pl%C3%A9b%C3%A9nos\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Varga_Mih%C3%A1ly_(pl%C3%A9b%C3%A9nos))

[68] Kövér Viktor (?–?): laikus.

- [69] PEL I.1.f.1. 1900/2270.
- [70] Ma Rijeka (Horvátország).
- [71] Szent Joachim plébániatemplom Róma Prati negyedében:
https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_di_San_Gioacchino_in_Prati
- [72] Kálmán Károly (1858–1913):
<https://lexikon.katolikus.hu/K/K%C3%A1lm%C3%A1n.html>
- [73] Csicsáky Imre (1860–1935):
<https://lexikon.katolikus.hu/C/Csics%C3%A1ky.html>
- [74] Az egyes programokhoz lásd a körlevélbeni (PEL I.1.f.1.) felhívásokon túl: PEL I.1.a.1. 1900/2827.
- [75] PEL I.1.a.1. 1900/2827.; PEL I.1.f.1. 1900/2036.
- [76] Habsburg–Tescheni Frigyes (1856–1936):
https://hu.wikipedia.org/wiki/Habsburg%E2%80%93Tescheni_Frigyes_f%C5%91herceg
- [77] *Te Deum*: <https://lexikon.katolikus.hu/T/Te%20Deum%20laudamus.html>
- [78] PEL I.1.f.1. 1900/2035.; katolikus nagygyűlés:
<https://lexikon.katolikus.hu/K/katolikus%20nagygy%C5%B1%C3%A9s.html>
- [79] Belvárosi Nagyboldogasszony főplébánia:
<https://lexikon.katolikus.hu/B/Belv%C3%A1rosi%20Nagyboldogasszony%20f%C5%91pl%C3%A9b%C3%A1nia.html>
- [80] *Veni Sancte*: <https://lexikon.katolikus.hu/V/Veni%20Sancte%20Spiritus.html>
- [81] Vigadó: https://hu.wikipedia.org/wiki/Pesti_Vigad%C3%B3
- [82] Zichy: <https://lexikon.katolikus.hu/Z/Zichy.html>
- [83] Dicsértessék a Jézus Krisztus!:
<https://lexikon.katolikus.hu/D/Dics%C3%A9rtess%C3%A9k%20a%20J%C3%A9zus%20Krisztus!.html>
- [84] Mayer Béla (1838–1913): <https://lexikon.katolikus.hu/M/Mayer.html>
- [85] Margalits Ede: <https://lexikon.katolikus.hu/M/Margalits.html>
- [86] Ugyanaz, mint a már említett „főplébániai templom”.
- [87] Kölcsey Ferenc: Himnusz („Isten, álld meg a magyart...”).
- [88] Mai szóval: ováció.
- [89] Vörösmarty Mihály: Szózat.
- [90] Ugyanaz, mint a már említett „főplébániai templom”.
- [91] Zlinszky János (1854–1923): <https://lexikon.katolikus.hu/Z/Zlinszky.html>

- [92] Mihályfi Ákos István OCist (1862–1937):
<https://lexikon.katolikus.hu/M/Mih%C3%A1lyfi.html>
- [93] Giesswein Sándor (1856–1923): <https://lexikon.katolikus.hu/G/Giesswein.html>
- [94] Apponyi Géza (1853–1927):
https://hu.wikipedia.org/wiki/Apponyi_G%C3%A9za
- [95] Felsmann József (1835–1929): <https://lexikon.katolikus.hu/F/Felsmann.html>
- [96] oltáregyesület:
<https://lexikon.katolikus.hu/O/olt%C3%A1regyes%C3%BClet.html>
- [97] Középponti Katolikus Kör:
<https://lexikon.katolikus.hu/K/K%C3%B6z%C3%A9pponti%20Katolikus%20K%C3%B6r.html>
- [98] P. Tomcsányi Lajos SJ (1846–1926):
<https://lexikon.katolikus.hu/T/Tomcs%C3%A1nyi.html>
- [99] Porubszky József (1861–1911): <https://lexikon.katolikus.hu/P/Porubszky.html>
- [100] Fischer-Colbrie Ágost (1863–1925): <https://lexikon.katolikus.hu/F/Fischer-Colbrie.html>
- [101] Hahnekamp György (1843–1901):
<https://lexikon.katolikus.hu/H/Hahnekamp.html>
- [102] Piszter Imre János OCist (1855–1936):
<https://lexikon.katolikus.hu/P/Piszter.html>
- [103] Ugyanaz, mint a már említett „főplébániai templom”.
- [104] Az idézetet lásd Religio 1990/2. 155.: <https://www.arcanum.com/hu/>
- [105] Központi Papnevelő Intézet:
<https://lexikon.katolikus.hu/K/K%C3%B6z%C3%B6zponti%20Papnevel%C5%91%20Int%C3%A9zet.html>
- [106] Köztük a már említett pécsi szeminárium Szent Pál Társulata.
- [107] A mai Szent Jobb-körmenet: <https://lexikon.katolikus.hu/S/Szent%20Jobb-k%C3%B6rmenet.html>
- [108] Szent István Társulat:
<https://lexikon.katolikus.hu/S/Szent%20Istv%C3%A1n%20T%C3%A1rsulat.html>
- [109] Buzsáky Imre (1876–1929): PEL I.1.f.1. 1929/3035.
- [110] Nagy Lajos (1878–1945 u.): esztergomi főegyházmegyes pap. (PEL I.1.a.1. 1900/2827.)
- [111] Schmidt Ferenc (1878–?): csanádi egyházmegyes pap. (PEL I.1.a.1. 1900/2827.)

[112] Szent István-kápolna:

https://epa.oszk.hu/02900/02952/00133/pdf/EPA02952_orszagepito_2016_02_040-042.pdf

[113] Jézus Szíve litánia:

<https://lexikon.katolikus.hu/J/J%C3%A9zus%20Sz%C3%ADve%20lit%C3%A1nia.html>

[114] Vagyis a Boldogságos Szűz Mária mennybevételének (Nagyboldogasszony, augusztus 15.) és államalapító Szent István király (augusztus 20.) ünnepén.

[115] rózsafüzér:

<https://lexikon.katolikus.hu/R/r%C3%B3zsaf%C3%BCz%C3%A9r.html>

[116] PEL I.1.f.1. 1900/3391.

[117] A csanádi püspökséghez lásd:

<https://lexikon.katolikus.hu/C/csan%C3%A1di%20p%C3%BCsp%C3%B6ks%C3%A9g.html>; az erdélyi püspökséghez (ma gyulafehérvári érsekség) pedig lásd:

<https://lexikon.katolikus.hu/E/erd%C3%A9lyi%20p%C3%BCsp%C3%B6ks%C3%A9g.html>

[118] Lásd hozzá például: Kiss János–Sziklay János (szerk.): A katolikus Magyarország, 1001–1901. I. Budapest, 1902. 280–282.:

<https://mek.oszk.hu/11900/11980/>

[119] P. Schlick Nepomuk János SJ (1842–1916):

<https://lexikon.katolikus.hu/S/Schlick.html>

[120] Az úgynevezett népmissziókról van szó, amelynek tárgyi emlékei a templomokban többnyire ma is megtalálható, missziók évével megjelölt keresztek:

<https://lexikon.katolikus.hu/N/n%C3%A9pmisszi%C3%B3.html>

[121] PEL I.1.f.1. 1900/996.

[122] Szent Péter és Szent Pál apostolok a pécsi székesegyház védőszentjei, liturgikus ünnepük június 29-én van: <https://lexikon.katolikus.hu/P/P%C3%A9ter-P%C3%A1l.html>

[123] Kelemen László (1839–1902): PEL I.1.f.1. 1902/1514.;

<https://www.baranyaidigital.hu/neves-szemely/2463>

[124] Boldogságos Szűz Mária, Magyarország főpátrónája:

<https://lexikon.katolikus.hu/M/Magyarok%20Nagyasszonya.html>

[125] Boldogságos Szűz Mária születésének (Kisboldogasszony) liturgikus ünnepe szeptember 8.: <https://lexikon.katolikus.hu/K/Kisboldogasszony.html>

- [126] Idézet Vörösmarty Mihály Szózat című költeményéből.
- [127] Magenheim József (1853–1920): PEL I.1.f.1. 1921/140.
- [128] Kuzmits József (1844–1919): PEL I.1.f.1. 1919/2601.
- [129] Schultz Károly (1847–1929): PEL I.1.f.1. 1929/3855.
- [130] A jubileumi kereszthez lásd: <http://www.mariagyud.hu/kegyhely/bazilika-es-kornyezete>
- [131] *Processio* (lat.) magyarul annyi mint: körmenet:
<https://lexikon.katolikus.hu/P/processio.html>
- [132] Szent Mór OSB Pécs második püspöke és egyben a Pécsi Egyházmegye társvédőszentje: 1.) <https://lexikon.katolikus.hu/M/M%C3%B3r.html>; 2.) <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/2639-orvendj-sion-leanya-pecsi-egyhazmegye>
- [133] Wajdits Gyula (1842–1920): <https://konyvtar.pecsiegyhazmegye.hu/blog/47-pro-memoria-100-eve-hunyt-el-wajdits-gyula-puspoki-helynok-papai-prelatus-1842-1920>
- [134] Bitter Illés Béla OCist (1868–1939): <https://lexikon.katolikus.hu/B/Bitter.html>
- [135] *Alkotmány* folyóirat: <https://www.arcanum.com/hu/>
- [136] <https://e-archivum.pecsiegyhazmegye.hu/hu>:
PEL_III.134_Szentlorinc_matr_def_1934-1978_0034
- [137] PEL I.1.f.1. 1941/3544. Életútjához felhasznált levéltári anyagok: PEL I.1.a.1–2., I.1.c., I.1.f.1., II.4.a., III.134., 135b.: <https://archivum.pecsiegyhazmegye.hu/segedlet>

Válogatott irodalom, források (linkek megtekintése: 2024. október 17.):

1. A 2025. szentév hivatalos vatikáni honlapja: www.iubilaeum2025.va
2. Hahnekamp György: Jubileumi kalauz, vagyis útmutatás az ezerkilencszázadik évi jubileumi búcsú elnyerésére. Budapest, 1900.
3. Kiss János–Sziklay János (szerk.): A katolikus Magyarország, 1001–1901. I–II. Budapest, 1902. (I. 280–282.) Link: <https://mek.oszk.hu/11900/11980/>
4. Lévy Mihály: Jubileumi szent énekek a római katolikus hívek számára. Budapest, 1900.
5. Magyar Katolikus Lexikon internetes változata: <https://lexikon.katolikus.hu/>

6. Örömesztendő azaz nagy jubileumi bucsú az 1900-iki szentévben. Budapest, 1900.

Link: <https://www.szaktars.hu/szentistvantarsulat/>

7. Vetési [József]: Római zarándokkönyv. A magyar ember útmutatója az Örökvárosban. Budapest, 1900.